

YHDENVERTAISUUS

VALTUUTETTU

DISKRIMINERINGSOMBUDSMANNEN
NON-DISCRIMINATION OMBUDSMAN
OVTTAVEARDÁSAŠVUOĐAÁITTARDEADDJI

Lausunto

1 (3)

10.3.2021

VWTDno-2021-90

Sosiaali- ja terveysministeriö

VN/13192/2019

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain, eräiden teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain sekä tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Yhdenvertaisuusvaltuutettu kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto otsikkoaiheessa. Yhdenvertaisuusvaltuutettu on kertomuksessaan eduskunnalle (K 6/2018) suositellut nk. valvontalain laajennusta työsuojelun toimivallan osalta tässä esityksessä esitetyllä tavalla. Valtuutettu pitääkin hyvänä, että asia on nyt käsittelyssä ja hallituksen esityksessä ehdotetaan laajennusta, jonka mukaan työsuojeluviranomaiselle tulisi velvollisuus tehdä ilmoitus poliisille esitutkintaa varten siten, että ilmoitusvelvollisuus koskisi myös ihmiskauppaa ja törkeää ihmiskauppaa. Valtuutettu esittää ihmiskauppaa koskien seuraavat huomiot.

Vaikka työsuojelulla on ollut velvoite ilmoittaa ihmiskaupan lähirikoksista, on valtuutettu pitänyt merkittävänä, että velvoitetta laajennetaan nimenomaisesti koskemaan ihmiskauppaa. Siten ihmiskauppa tulisi arvioitua jo työsuojeluviranomaisen toimesta, mikä parantanee ilmiön esiintuloa sekä vahvistaa sitä, että ihmiskaupan tunnistaminen on myös työsuojelun velvollisuus.

Helsingin poliisilaitokselle ja Etelä-Suomen syyttäjäalueelle on perustettu ihmiskauppaan erikoistuneet yksiköt, joiden myötä ihmiskauppaa toivotaan tulevan ilmi enemmän. Esityksen vaikutuksissa viranomaisten toimintaan (s. 18 ja 19) on resurssien osalta huomioitava työsuojeluviranomaisten toiminnan ohella myös muut asiaan vaikuttavat seikat. Työsuojelun toiminnassa ihmiskauppaviitteitä on tullut eniten esiin ulkomaalaisen työvoiman keskuudesta, mutta ulkomaalaistarkastajien määrä on vuosia ollut hyvin pieni. Tutkintojen lisääntyessä on oletettavaa, että havaittujen ihmiskauppaa ja

muuta työperäistä hyväksikäyttöä koskevien rikosten määrä tulee kasvamaan. Siten resurssien tarve voi myös kasvaa edelleen tulevina vuosina.

Työperäinen ihmiskauppa yhdistyy työsyryntään ja on erittäin vakava rikos. Työmarkkinoilla nimenomaan ulkomainen työvoima on haavoittuva hyväksikäytölle. Esimerkiksi valtioneuvoston ihmiskaupan vastaista toimintaohjelmaa valmisteltaessa on esitetty arvioita, että hyväksikäyttö työelämässä olisi huomattavasti yleisempää kuin mitä nykyisellään havaitaan. **Resurssien riittävyttä tulee seurata aktiivisesti ja tarvittaessa lisätä.**

Viranomaisten koulutus ihmiskaupan tunnistamiseen on tärkeää (s. 19). Koulutus tulee kohdentaa kaikille tahoille, jotka saattavat työssään kohdata ihmiskaupan uhreja. Koulutuksen tulee olla toistuvaa ja niiden toteuttamista tulee seurata.

Esityksen sivulla 28 todetaan seuraavaa: ”Vaikka rikoslain ihmiskauppaa ja törkeää ihmiskauppaa koskevat pykälät koskevat myös muita ihmiskaupan muotoja kuin työvoiman hyväksikäyttöön liittyvää ihmiskauppaa, tulisivat työsuojeluviranomainen poliisille tekemät ilmoitukset käytännössä olemaan työperäiseen ihmiskauppaa koskevia. Tämä on seurausta työsuojeluviranomaisen valvontatoiminnan ja -toimivallan rajoittumisesta työturvallisuutta ja työsuhteen ehtoja koskevien säännösten ja määräyksien noudattamisen valvontaan. Työsuojeluviranomainen voi toimia ainoastaan toimivaltansa puitteissa.”

Ihmiskauppa muuttaa muotoaan koko ajan ja henkilöistä pyritään hyötymään mitä erilaisimmilla tavoilla. Sama uhri voi joutua hyväksikäytetyksi sekä työssä että vapaa-ajalla työnantajan taholta, samalla kun työ ja vapaa-aika voivat sekoittua. Työsuojelu on tehnyt Suomessa valvontaa thai-hierontaliikkeisiin sekä striptease-klubeille, joissa voi tapahtua hyväksikäyttöä sekä työssä että seksuaalisesti, ja näiden kokonaisuus voi täyttää ihmiskaupan tunnusmerkistön. Suomessa on havaittu myös niin sanottuja benefit fraud -tapauksia, joissa hyväksikäyttäjä kerää uhrille maksettavat etuudet. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimien antoi juuri huumeviljelmää koskien ratkaisun V.C.L. ja A.N. v. Iso-Britannia (74603/12 ja 77587/12). Tämänkaltaisissa tapauksissa voi olla erottaa täysin toisistaan pakkotyötä tai rikolliseen toimintaan pakottamista.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää muuttuvassa toimintaympäristössä erittäin tärkeänä, että työsuojelun toimivaltaa ilmoittaa havaitsemastaan ihmiskaupasta ei tarpeettomasti rajata. Valtuutettu pitää tärkeänä luoda sellaista lainsäädäntöä, joka mahdollistaa ihmiskauppaan puuttumisen sen sijaan, että lainsäädäntö rajoittaisi sitä. **Hallituksen esitystä tulee selventää siltä osin, että kaikki työsuojelutoiminnassa ilmi tulleet tai asiakkaan**

työsuojelulle kertomat ihmiskauppaviitteet on voitava tuoda poliisin tietoon.

Hyväksikäytön uhrin näkökulmasta on tällä hetkellä merkittävää, millä rikosnimikkeellä tutkintaa on käsitteilyssä. Se vaikuttaa esimerkiksi ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään ottamiseen sekä oleskelulupaan. Uhrin oikeuksien toteutumiseksi toimet ihmiskaupan esiintulosta ja tunnistamisesta ovat tärkeitä.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu

Kristina Stenman

Ylitarkastaja

Anni Valovirta